

MAKTABGACHA TA'LIMDA SAHNALASHTIRISH
FAOLYATINING ROLI

Esonova Fotima Shoydali qizi
Chirchiq Davlat Pedagogika Universiteti
Maktabgacha ta'lim fakulteti
2- bosqich talabasi

Annotatsiya: Maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarning sahnalashtirish o'yinlari orqali ijodiy qobiliyatini rivojlantirish, bolalarning ijodkorlik faoliyatini faollashtirish omillari yoritilgan.

Kalit so'zlar: Teatr faoliyati, maktabgacha yoshdagi bolalar, san'at, ijodiy qobiliyat, sahnalashtirish, fikrlash, rivojlantirish; qat'iyatlilik.

O'zbekiston Respublikasining "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida" gi qonuni 4-moddasida har bir bolaning iste'dodi nishonalarini, ishtiyoqlari va qobiliyatlarini rivojlantirish uchun shart- sharoyitlar tengligi maktabgacha bo'lgan yoshdagi bolalarga talim- tarbiya berish oila hamda maktabgacha ta'lim tashkilotlari ta'sirining birligi keltirilgan. [1]

Maktabgacha yosh –shaxsining dastlabki kamol toppish davridir. Har bir bola shaxsining rivojlanishi, jumladan ijodiy qobiliyatlarini shakillantirishda uni adabiyotga, san'atga qiziqish va xalqimizning boy madaniy merosiga nisbatan hurmatni tarbiyalash vazifalarini amalga oshirishda pedagog yetakchi ro'l o'ynaydi. Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijodiy qobiliyatlarini shakillantirishda tarbiyaning turli metodlarini qo'llash va "Ilk qadam" davlat o'quv dasturida belgilab berilganidek o'quv tarbiyaviy faoliyatning o'zaro uyg'unligini taminlash ularni o'yin tarzida tashkil etish lozim.[2]

Teatr faoliyati bolalar ijodiyotining eng keng tarqalgan turidir. Sahnalashtirish jarayonida ishtirok etish orqali bolalar atrofdagi dunyo bilan uning xilma-xilligi bilan tanishadilar va bola o'zining har qanday ixtirolarini, atrofdagi hayotdan olingan taassurotlarini jonli tasvir va harakatlarga tarjima qilishni xohlaydi. Xarakterga kirib, u har qanday rolni o'ynaydi, ko'rgan va uni qiziqtirgan narsaga taqlid qilishga harakat qiladi.

Barcha bolalar qo'g'irchoq, soya teatrlarini, sahnalashtirilgan o'yinlarni yaxshi ko'radilar. Ular nafaqat sahnalashtirishni, balki o'zlarini ham san'atkor bo'lishni yaxshi ko'radilar. Teatr san'ati bolalarga yaqin va tushunarli, chunki teatr o'yinga asoslangan. Teatr o'yinlari va bolaning o'yinlari bir xil konventsiyadan kelib chiqadi va har bir kishi uni ko'rgan va ifodalay oladigan darajada voqelikka qaratiladi. Bolalarda o'yinga bo'lgan ehtiyoj.

Shubhasiz, bu ajoyib, u juda erta namoyon bo'ladi. Ikki yoki uch yoshida, bolalar bajonidil sakrab turgan quyonlarni va tovuqning orqasidan yugurayotgan tovuqlarni - onani tasvirlashadi. Ular mushukchalar va itlarga, kichik bolalarga aylanishdan xursand. Ularning harakatlari taqlid va taqlid, har doim bir xil - rejalashtirilgan, lekin juda qizg'in va shuning uchun katta ijobiy zaryadga ega.

Teatrlashtirilgan o'yinlarning tarbiyaviy ahamiyati ham juda katta. Bolalar bir-biriga hurmatni rivojlantiradilar. Ular muloqotdagi qiyinchiliklarni engish, o'z-o'zidan shubhalanish bilan bog'liq quvonchni o'rganadilar. Bolalarning teatr o'yinlariga bo'lgan ishtiyoqi, ularning ichki qulayligi, bo'shashmasligi, kattalar va bola o'rtasidagi oson, avtoritar bo'lmagan aloqa, deyarli darhol yo'qolib borayotgan "men qila olmayman" kompleksi - bularning barchasi hayratda qoldiradi va o'ziga jalb qiladi.[4]

Bolalar qanchalik kichik bo'lsa, ishlash osonroq bo'lishi kerak. Rus xalq ertaklari, shuningdek, mualliflik huquqiga oid ertaklar eng mos keladi. Siz ertak matnini to'liq asl nusxada olishingiz va uni so'zma-so'z o'ynashingiz mumkin. [3]

Bastakor D.B .Kabaleviskiy san'atning bolalar uchun ahamiyati haqida shunday fikr bildiradi : "Maktabgacha yoshdagi bolalarda san'at nafaqat go'zallik hislarini balki odob va axloq tushunchalarini ham paydo qiladi . bolalarda o'chmas tasurot qoldiradi .[4]

Sahnalashtirish faolyati qanchalik boy va mazmunli bo'lsa ,bolalarda dunyoqarashining rivojlanishi shunchalik oson va muvaffaqiyatli kechadi " . Sahnalashtirish faolyati bolalarning har tomonlama rivojlanishi uchun muhim ahamyatga ega . Aynan shu sababdan maktabgacha ta'lim jarayonidagi ish mazmuni va metodlariga qo'yiladigan talablar ortadi . Sahnalashtirish faolyati bolalarning hissiyotlarini rivojlantirishning tuganmas manbayi hisoblanib ,ularni ma'naviy jihatdan boy bo'ladi.

Ushbu turdagi faoliyat bolaning qiziqishlari va qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi; umumiy rivojlanishga hissa qo'shish; qiziquvchanlikning namoyon bo'lishi, yangi bilimga intilish, yangi ma'lumotlarni va yangi harakat usullarini o'zlashtirish, assotsiativ fikrlashni rivojlantirish; qat'iyatlilik, mumiy aqlning namoyon bo'lishi, rollarni o'ynashda hissiyotlar.

Bundan tashqari, teatrlashtirilgan darslar boladan qat'iyatli, ishda tizimli, mehnatsevar bo'lishni talab qiladi, bu esa kuchli irodali xarakter xususiyatlarini shakllantirishga yordam beradi. Bolada sezgi, zukkolik va zukkolik, improvizatsiya qilish qobiliyati rivojlanadi. Teatr faoliyati va tomoshabinlar oldida sahnada tez-tez chiqishlar ijodiy kuchlarni amalga oshirishga, erkinlik va o'z-o'zini hurmat qilishga yordam beradi.

Maktabgacha yoshdagi bolalar allaqachon o'zlarini boshqa odamning o'rnida tasavvur qila oladilar va muayyan vaziyatda qanday harakat qilish kerakligini va bu qanday his-tuyg'ular va tajribalar bilan bog'liqligini tushunadilar. Rolni o'ynab, bola

nafaqat tasavvur qiladi, balki o'zi rol o'ynagan qahramonlarning harakatlarini ham hissiy jihatdan boshdan kechiradi. Bu bolalarning his-tuyg'ularini rivojlantiradi va ularni harakatlar, imo-ishoralar, yuz ifodalari orqali etkazishga yordam beradi. Va dekoratsiya, kostyumlar tufayli bolalar rang, shakl, dizayn yordamida tasvirni yaratish uchun ajoyib imkoniyatlarga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. “Maktabgacha ta’lim tarbiya to’g’risidagi “O’zbekiston Respublikasining qonuni . O’RQ-595-son 16.12.2019.
2. “Ilk qadam “ davlat o’quv dasturi . T. 2018.
3. Кузина Е.А.Театрализованная деятельность и ребёнок младшего дошкольного возраста.//Молодой учёный-2017-№5(139)-с 507.
4. Z.S.Teshaboyeva.Bolalarni sahnalashtirish va ijodiy faoliyatga o’rgatish.(O’quv qo’llanma) T- “Innovation rivojlanish nashriyot”-2020, 108 b.